

DU SKAL OGSÅ VÆRE SELVSTÆNDIG

DET ER IKKE NOK, AT DU KAN SAMARBEJDE, DU SKAL OGSÅ KUNNE
ARBEJDE SELVSTÆNDIGT. DET GÆLDER PÅ
UNIVERSITETET - OG PÅ ARBEJDSMARKEDET.

FORSKER TINA BERING KEIDING FORTÆLLER OM
GRÆNSER FOR LÆRING I GRUPPEFÆLLESSKABER.

* Man kender figuren: Studenten, der sidder mutters alene på sit studerekammer og kæmper med de tykke bøger og det akademiske stof i skåret fra stearinlyset. Det er den klassiske fremstilling i litteraturen og filmens verden. Men det er også den forkastede forestilling. For når man sidder alene, så bliver man ensom. I hvert fald viser Aarhus Universitets studiemiljøundersøgelse fra 2007, at der er ni procent af de studerende på Aarhus Universitet, der føler sig ensomme. Og problemet er størst på DPU. Her føler 16 procent af de studerende sig ensomme til daglig. I eksamensperioden er det helt op til hver fjerde studerende.

Umiddelbart er løsningen på problemet at skabe mere socialt liv på studiet. De studerende skal ikke sidde for meget alene med de mange opgaver og udfordringer, som studiet rummer. Men er det altid løsningen? Kan man socialisere sig ud af alle problemerne, eller sætter fagligheden grænser for, hvad man kan gøre i fællesskab?

Forsker Tina Bering Keiding, Institut for Didaktik, DPU, er ikke entydigt begejstret for de aktuelle tendenser, der nærer så stor tiltro til gevinsterne ved de sociale rammer for de læreprocesser, der foregår uden for den skemalagte undervisning, at man mister blikket for de individuelle forudsætninger for denne læring.

Ifølge Tina Bering Keiding er risikoen for det første, at man udelukkende forsøger at aflaste det enkelte individs ensomhed gennem sjove og hyggelige sociale tiltag, for eksempel et hyggeligt cafemiljø. Dermed overser man fordringen om, at ensomhed i relation til uddannelse også må reflekteres og håndteres didaktisk. Det skal løses i uddannelsen. For det andet risikerer man at overse det forhold, at læring rummer en individuel anstrengelse.

”Jeg kommer til at tænke på en flot formulering af Niklas Luhmann om selvdannelse. Han siger, at individet

bliver nød til at lære rent emotionelt at kunne opretholde et vist normal-ubehag. På samme måde med den faglige udvikling. Den rummer også – i hvert fald til tider – et vist normal-ubehag. For eksempel ved at være alene med indsigt i, at ingen andre end én selv kan bringe en til at begribe dette eller hint. Et ubehag, som de studerende må udvikle en kognitiv og emotionel robusthed over for.”

Den blinde leder den døve

Men hvorfor skal studerende kunne klare ting alene i en tid, hvor videndeling og samarbejde i grupper er i højsædet? Tina Bering Keiding forklarer:

”Der er ingen tvivl om, at gruppearbejde kan resultere i ideer og indsigter, man ikke når frem til alene. Og heller ingen tvivl om, at langt de fleste professionelle aktiviteter udfolder sig i sociale kontekster. Men i begejstringen for det faktum, må man ikke glemme det store individuelle arbejde, der er forudsætningen for vellykket gruppearbejde eller professionelt samarbejde. Husk på, at de samme personer, der skal lære af den fælles kommunikation i gruppen, også er dem, som leverer indspark til selvsamme kommunikation. Det kræver kløgtige indspark, hvis kommunikationen i fællesskabet skal løfte sig på en måde, så den stimulerer deltagerens faglige læring. Og disse kvalificerede indspark kan kun komme fra enkeltindviders indsats.”

Hver enkelt studerende må stikke snuden i bøgerne og arbejde selvstændigt med at tilegne sig stoffet, før de kan bidrage konstruktivt til gruppearbejdet. Ellers svarer det ifølge Tina Bering Keiding til, at man forsøger at lade den blinde lede den døve. Det sker, når studerende, der ikke har arbejdet med stoffet, sætter sig sammen med andre, der heller ikke har arbejdet med det, for at komme til en fælles forståelse af noget, ingen ved, hvad er. Det er hyggeligt, men ikke givtigt. Har de alle derimod tilegnet sig en vis, men ikke nødvendigvis udtømmende forståelse og indsigt, vil de ofte sammen kunne stimulere hinandens læring på didaktisk set absolut relevante måder.

” HVIS IKKE DU SOM STUDERENDE HAR LÆRT AT ARBEJDE OG PRÆSTERE ALENE, FÅR DU ET KÆMPE PRAKSISCHOK, NÅR DU KOMMER UD PÅ ARBEJDS-MARKEDET.

Jeg kunne ikke alene

Man kommer altså ikke uden om det individuelle arbejde. Derfor må man også være opmærksom på, at gruppearbejde og selvstændigt arbejde er to vidt forskellige ting, der stiller krav om forskellige kompetencer. Tina Bering Keiding giver et eksempel fra sin egen studietid:

”Da jeg i sin tid havde matematik på ingeniørstudiet på Ålborg Universitetscenter, kunne jeg fint indgå i gruppearbejdet. Jeg bidrog til vores fælles kommunikation om matematikopgaverne og kom med forskellige løsningsforslag. Men jeg kunne ikke løse opgaverne alene. Og det er i et uddannelsesperspektiv ikke altid godt nok.

Er du alene, skal du kunne overskue dit projekt i dets helhed. Du skal strukturere stoffet og tænke tanker til ende. Det er ikke alle, der kan det. Men i en gruppe er det heller ikke nødvendigt. Der kan du komme med konstruktive indfald uden at have det forkromede overblik. Så længe der er andre i gruppen, der kan placere indfaldene i helheden, fungerer det fint.

Problemet er, at man risikerer ikke at lære at løse problemer alene. For det lærer man ikke nødvendigvis i en gruppe, hvor der hurtigt opstår faste rollefordelinger, så det er de sædvanlige personer, der står for de overordnede linjer, og andre spiller ind på anden vis.”

Du skal kunne alene

Men er det overhovedet nødvendigt at kunne løse opgaver alene i det arbejdsliv, som de studerende kommer ud til? Tina Bering Keidings synspunkt er kort og klart:

”Hvis ikke du som studerende har lært at arbejde og præstere alene, får du et kæmpe praksischok, når du kommer ud på arbejdsmarkedet.”

Hun forklarer: ”Ingen i erhvervslivet kan bruge en person, der ikke kan selv. Den fælles kommunikation i de sociale netværk bliver simpelthen overbelastet, hvis man hele tiden skal forhøre sig om, hvad man skal gøre. Forudsætningen for, at den sociale organisering af arbejdet i forskellige netværk kan fungere, er, at individerne hver især kan en masse. Det er netværk af specialister. Alle har sine områder og opgaver, som koordineres i

netværket i forhold til den fælles opgave, der skal løftes. Kravet til den enkelte er dobbelt: man skal både kunne på egen hånd og sammen med andre.”

Og Tina Bering Keiding understreger, at arbejdet i de løst koblede netværk, som man møder i arbejdslivet, er et ganske andet end det gruppearbejde, man kender fra studierne. På studierne sidder man måske med den samme gruppe af personer og arbejder med ét projekt i et halvt år ad gangen.

”På de fleste arbejdspladser er man tilknyttet forskellige projekter på én gang og indgår i forskellige netværk. I en sådan organisation bliver de enkelte individer meget vigtige. Det er dem, der er bindeleddet mellem de forskellige projekter. Det er dem, der sikrer, at den relevante viden cirkulerer mellem projekterne. Derfor må den enkelte demonstrere både viden og læringskompetence.”

Og det er dette arbejdsmarked, som studierne skal forberede til. Det kræver ifølge Tina Bering Keiding, at man skelner mellem - og gør noget forskelligt ved - to former for ensomhed.

”For nogle studerende opstår ensomheden i sammenhæng med opgaver, som man i en faglig proces nødvendigvis må lave alene. Det er til tider hamrende hårdt. Og for nogle føles det altså også ensomt. Men den ensomhed kan man ikke socialisere sig ud af. Der er ting, man kun kan gøre alene. Man må i stedet lære at håndtere den nødvendige ’alenehed’, så den netop ikke bliver til ensomhed. For andre er det ikke den individuelle proces, der skaber ensomhed. Den del tager de gerne på sig. Her kommer ensomheden så at sige bagefter. Når de ikke har noget fagligt fællesskab at blive en del af. Når der ikke er mulighed for at etablere et socialt forum at diskutere, afprøve og udfordre nye indsigter i. I de tilfælde giver det rigtig god mening at se på, hvordan uddannelserne bidrager eller undlader at bidrage til at skabe sociale læringsbefordrende kontekster.”

Af Peder Holm
peho@dpu.dk

TINA BERING KEIDING

Tina Bering Keiding er lektor ved Institut for Didaktik, DPU, Aarhus Universitet hvor hun forsker i undervisning og didaktik, primært inden for de videregående uddannelser. Tina Bering Keiding er programleder af forskningsprogrammet for de videregående uddannelsers pædagogik.

www.dpu.dk/om/tbk